

Opgave 1 Sociale media verkleinen je wereld

Bij deze opgave hoort tekst.

Inleiding

Met de opkomst van sociale media als Twitter, Snapchat en Facebook laten veel burgers zich niet langer door televisie en kranten informeren. Door het gebruik van de sociale media dreigt volgens politicoloog Chris Aalberts een tunnelvisie of echoput te ontstaan (zie tekst 1).

Lees de regels 1 tot en met 4 van tekst 1.

In de inleiding van tekst 1 wordt gesproken over Snapchat en Twitter als voorbeelden van sociale media.

- 2p 1 Noem twee verschillen tussen de sociale media en de traditionele media zoals kranten en televisiezenders. Betrek in je antwoord kenmerken van interpersoonlijke communicatie en massacommunicatie.

Gebruik de regels 5 tot en met 44 van tekst 1.

Chris Aalberts vergelijkt de manier waarop traditionele media als het journaal en kranten het nieuws aanbieden, met de manier waarop Facebook het nieuws aanbiedt via de persoonlijke 'newsfeed'.

In de communicatiewetenschappen wordt onderscheid gemaakt tussen twee vormen van pluriformiteit van de media: interne en externe pluriformiteit.

- 2p 2 Welke manier van nieuws aanbieden – die van het journaal en de kranten of die van de persoonlijke Facebook-newsfeed – past het best bij het begrip interne pluriformiteit? Verklaar je antwoord en betrek hierin een gegeven uit het tekstfragment.

Gebruik de regels 31 tot en met 44 van tekst 1.

Over de invloed van de media op de meningsvorming van mensen bestaan verschillende theorieën zoals de cultivatietheorie en de framingtheorie.

- 1p 3 Leg uit welke **andere** theorie over de invloed van de media je kunt herkennen in de inhoud van de persoonlijke Facebook-newsfeed zoals weergegeven in het tekstfragment.

Gebruik de regels 45 tot en met 60 van tekst 1.

Chris Aalberts spreekt over een echoput ter rechter- en ter linkerzijde. In de tekst zijn de begrippen 'linkse' en 'rechtse' weggelaten.

- 1p 4 Welk begrip moet bij **(a)** staan en welk begrip bij **(b)**?

Opgave 1 Sociale media verkleinen je wereld

tekst 1

Sociale media versterken tunnelvisie

Voor- en tegenstanders van een bepaalde ontwikkeling vinden elkaar op sociale media als Snapchat en Twitter.

5 “Op de sociale media treedt zowel ter linker- als ter rechterzijde een vorm van tunnelvisie op”, zegt politicoloog Chris Aalberts van de Erasmus Universiteit.

10 “Mensen nemen via de sociale media alleen nog informatie tot zich die in hun eigen straatje past.” Dat betekent volgens Aalberts, die onder meer onderzoek deed naar de

15 achterban van de PVV, dat mensen niet meer op de hoogte zijn van alternatieve visies en dat iedere nuance in hun mening ontbreekt. “Je verplaatsen in het standpunt van een ander, die empathie, is er niet meer bij.”

20 “Vroeger had je – en nu ook nog heb je – kranten en het journaal. Een hele krant vol informatie zonder voorselectie op wat de lezer graag wil weten”, vervolgt Aalberts. “De kranten en het journaal brengen niet één onderwerp, maar een groot aantal items. Zo werkt het op de sociale media niet meer.”

35 “Mensen volgen anderen en ‘liken’ meningen die hun vrijwel altijd aanstaan. En hoe meer je iemand of iets ‘likt’, des te vaker lees je erover op jouw persoonlijke Facebook-newsfeed¹⁾. Zo creëren mensen een omgeving met gelijkgezinden die hun mening telkens weer versterken. “Zo krijgen actieve PVV’ers alleen informatie van hun eigen mensen. Daarin staat bijvoorbeeld keer op keer dat de NOS en andere media te vriendelijk over vluchtelingen berichten.”

45 Bekende voorbeelden van wat Aalberts een ‘echoput’ noemt, zijn er volgens hem ter rechter- en ter linkerzijde. De **...(a)**... echoput is het online journalistiekplatform De Correspondent, meent Aalberts.

50 “Bij De Correspondent lees je veel verhalen over de multiculturele samenleving, de islam is leuk, de PVV is stom, ontwikkelings-samenwerking is nuttig en duurzaam is goed.”

55 De **...(b)**... echoput is voor hem GeenStijl. “Daar lees je: de PVV valt mee, migratie vormt een probleem, 60 de islam is gevaarlijk.”

naar: Trouw, 20 januari 2016

noot 1 Facebook-newsfeed: dit zijn gepersonaliseerde berichten: Facebook laat nieuwsberichten zien die het beste bij je passen.

Opgave 2 Reorganisatie bij Telegraaf Media Groep

Bij deze opgave horen figuur 1 en de teksten 2 tot en met 4.

Inleiding

De Telegraaf kampt, net als veel andere kranten, al jaren met dalende oplages (zie figuur 1) en maakt daardoor minder winst. In een poging het tij te keren kondigde Telegraaf Media Groep (TMG), de uitgever van het dagblad, een aantal maatregelen aan. Om kosten te besparen worden de redacties van De Telegraaf en de regionale kranten van TMG samengevoegd (zie tekst 2). Volgens critici brengt dit risico's met zich mee, bijvoorbeeld voor de mate waarin de regionale kranten hun politieke functies kunnen vervullen (zie tekst 3).

Daarnaast is TMG in het voorjaar van 2017 met een online videoplatform gekomen: Telegraaf VNDG (zie tekst 4).

Gebruik figuur 1.

De daling van betaalde oplages van de Nederlandse landelijke dagbladen is een maatschappelijke ontwikkeling die geanalyseerd kan worden vanuit de vier benaderingswijzen van het vak maatschappijwetenschappen.

Vanuit elke benaderingswijze kun je verschillende soorten onderzoeksvragen stellen.

- 2p 5
- Formuleer een **beschrijvende** onderzoeksvraag vanuit de **vergelijkende** benaderingswijze, waarop het antwoord te vinden is in figuur 1.
 - Formuleer een **verklarende** onderzoeksvraag vanuit de **sociaal-culturele** benaderingswijze, die betrekking heeft op de informatie uit figuur 1.

Kranten, maar ook andere media kunnen voor innovatieve projecten financiële steun aanvragen bij een overheidsorgaan in de vorm van subsidies. Dit is het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (voor 1 juli 2014 was de naam Stimuleringsfonds voor de Pers). De doelstellingen van dit fonds komen overeen met de uitgangspunten van het mediabeleid van de overheid.

- 2p 6
- Noem twee uitgangspunten van het mediabeleid van de overheid die overeenkomen met de doelstellingen van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.

Lees de regels 1 tot en met 28 van tekst 2.

Alle regionale kranten die genoemd worden in dit gedeelte van de tekst, zijn in de loop der jaren in handen gekomen van Telegraaf Media Groep.

- 1p 7
- Met welk begrip wordt de ontwikkeling genoemd waarbij een steeds groter deel van de totale dagbladenmarkt in handen komt van een steeds kleinere groep uitgevers?

Gebruik de regels 29 tot en met 48 van tekst 2.

De Nederlandse samenleving kan getypeerd worden als een informatiemaatschappij.

- 2p 8 Leg uit waarom de ontwikkeling in de richting van een informatiemaatschappij ertoe bijgedragen heeft dat dagbladen lezers hebben verloren. Betrek in je antwoord een kenmerk van een informatiemaatschappij en een gegeven uit het tekstfragment.

Zie de regels 42 tot en met 48 van tekst 2.

De Telegraaf en het Algemeen Dagblad behoren tot een andere categorie kranten dan de Volkskrant en het NRC Handelsblad.

- 4p 9 a Tot welke categorie kranten behoren De Telegraaf en het Algemeen Dagblad?
b Tot welke categorie kranten behoren de Volkskrant en NRC Handelsblad?
c Leg uit waarom de Volkskrant en NRC Handelsblad minder lezers verliezen aan de concurrentie van gratis media dan kranten als De Telegraaf en het Algemeen Dagblad. Betrek in je uitleg een kenmerk van de berichtgeving van de categorie kranten waartoe de Volkskrant en NRC Handelsblad behoren.

Gebruik tekst 3.

Door de voorgenomen reorganisatie verliest een kwart van de regionale journalisten bij Telegraaf Media Groep zijn baan. Op 11 januari 2017 vertelde Piet Bakker, lector massamedia en digitalisering aan de Universiteit van Utrecht, in het radioprogramma EenVandaag over de gevolgen daarvan voor de politieke functies van de regionale media. Tekst 3 geeft enkele fragmenten van dit radio-interview weer.

Onder de informatiefunctie van de media vallen verschillende politieke (sub)functies, zoals de informatiefunctie over politiek en de controle- of waakhondfunctie.

- 2p 10 Leg uit welke **twee andere** politiek-informatieve functies van de media de regionale kranten na de reorganisatie volgens tekst 3 minder goed kunnen vervullen. Betrek in je uitleg gegevens uit tekst 3.

Lees tekst 4.

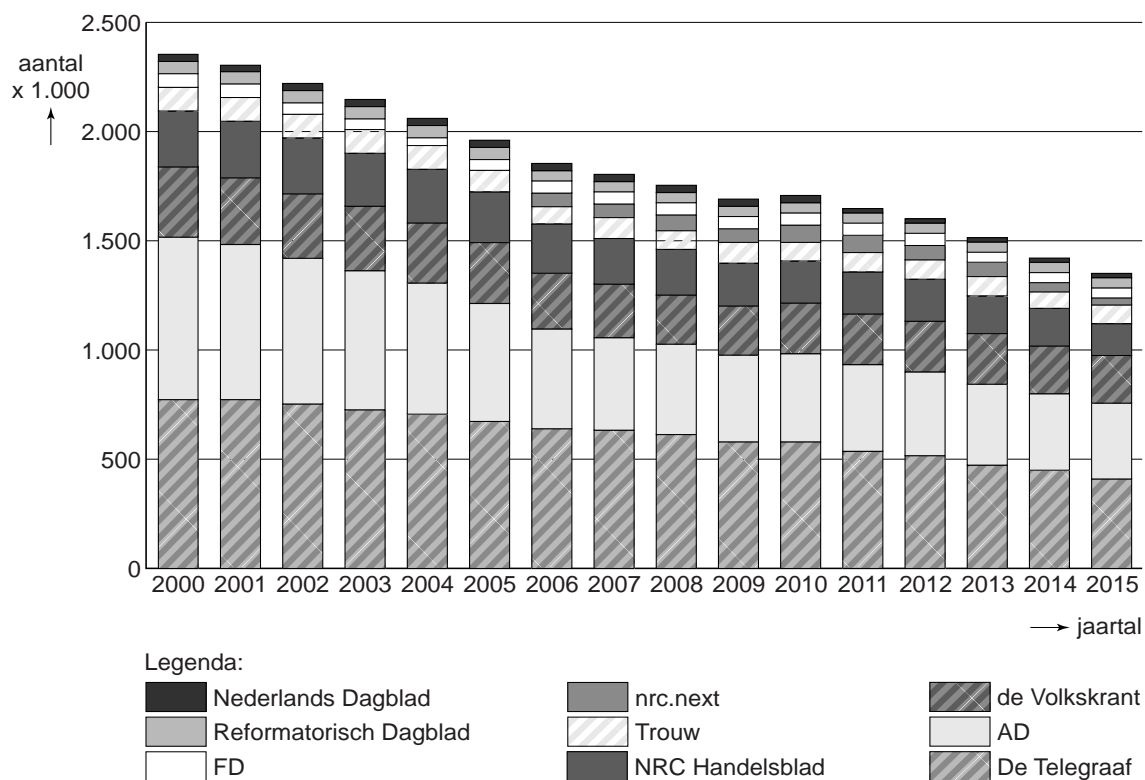
Telegraaf Media Groep presenteerde haar nieuwe online videoplatform op een bijeenkomst voor adverteerders.

- 2p 11 – Leg uit waarom het voor TMG belangrijk is om deze ontwikkeling met adverteerders te delen.
– Leg uit waarom adverteerders belang hebben bij het gepersonaliseerde aanbod van ‘Mijn Telegraaf VNDG’.

Opgave 2 Reorganisatie bij Telegraaf Media Groep

figuur 1

Totale betaalde oplage landelijke dagbladen in de periode 2000-2015 gemiddeld per dag

bron: Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, www.svdj.nl, 19 april 2016

tekst 2

Zelfs het kantoor van Telegraaf Media Groep gaat in de verkoop

Kun je verslag doen van het lokale
nieuws in Bloemendaal,
Bovenkarspel of Bussum vanuit een
kantoor in het havengebied van
5 Amsterdam?

Dat is een relevante vraag voor de
abonnees van het Haarlems
Dagblad, het Noordhollands Dagblad
en De Gooi- en Eemlander. Hun
10 kranten worden binnenkort voor een
groot deel gemaakt door een redactie
die verhuist van Alkmaar naar het
Telegraaf-gebouw in Amsterdam.

De verhuizing maakt deel uit van een
15 nieuwe reorganisatie bij uitgeverij
Telegraaf Media Groep (TMG). Weer
een reorganisatie bij TMG. Deze
operatie moet vanaf 2018 minstens
90 miljoen euro opleveren.

20 Dagbladjournalisten en lezers zijn
'uitermate bezorgd' over deze gang
van zaken, aldus de Stichting
Ondersteuning HDC Media, een

belangenstichting van de regio-
25 kranten. De nu nog zelfstandige
regionale kranten van TMG dreigen
te worden ontmanteld en opgeslokt
door De Telegraaf.

De problemen van TMG zijn de
30 problemen van alle traditionele
mediabedrijven in de westerse
wereld. Zij verdienen nog (veel) geld
met hun papieren uitgaven, maar
realiseren zich tegelijkertijd heel
35 goed dat zij moeten innoveren en
nieuwe inkomsten online moeten
zoeken. Een blik in een treincoupé in
de ochtendspits is voldoende: De
Telegraaf is een uitzondering, een
40 paar mensen lezen Metro, de rest
kijkt op z'n mobiel.
Verder hebben kranten als De
Telegraaf, maar ook het AD /
Algemeen Dagblad, meer dan
45 kranten als de Volkskrant en NRC
Handelsblad, het probleem dat hun
kopij ook vaak elders, gratis, in
andere media te vinden is.

naar: NRC Handelsblad, 27 september 2016

tekst 3**Fragmenten radio-interview met Piet Bakker naar aanleiding van de reorganisatie bij Telegraaf Media Groep**

“De kranten waar we nu over praten hebben vijftien edities en deze kranten omvatten tientallen gemeenten. Je kunt dat niet met heel
 5 weinig journalisten doen, want dan heb je ook geen tijd om eens een keertje iets goed uit te zoeken.”
 “Bijvoorbeeld er wordt in een stad een theater van bijna 30 miljoen
 10 gebouwd. Dat is echt een ingewikkeld dossier. Daar kan een journalist niet van zeggen: ik ga daar even in anderhalf uur een stukje over tikken. Dat is ontzettend veel werk.
 15 Hoe zit dat? Wanneer is de beslissing genomen? Kunnen we dat wel betalen? Wat zijn de gevolgen op

lange termijn? Dat is echt het soort van werk dat de lezer verwacht van
 20 een regionale krant en ik vrees dat dat het soort van werk is dat het eerst het loodje gaat leggen.”

“Wat een journalist nog wel kan doen is de agenda van raads-
 25 vergaderingen bijhouden en persberichten overtuiken.”

“De lezer blijft minder op de hoogte van wat er in de gemeente gebeurt. Ook het platform voor politieke
 30 partijen om ideeën te verspreiden wordt minder groot.”

naar: interview met Piet Bakker, lector massamedia en digitalisering in Radio EenVandaag, 11 januari 2017

tekst 4**Telegraaf lanceert videoplatform VNDG**

Telegraaf Media Groep komt vanaf voorjaar 2017 met het nieuwe online videoplatform Telegraaf VNDG. Dit werd bekend gemaakt op de
 5 presentatie die de uitgever woensdag voor adverteerders organiseerde in Theater Amsterdam.

Via Telegraaf VNDG krijgt de consument on demand, overal en
 10 altijd, toegang tot grotendeels gepersonaliseerd nieuws via ieder device. Het online platform biedt de

gebruiker content die is toegespitst op het persoonlijke kijkgedrag.
 15 Daarnaast is het mogelijk dagelijks op een zelfgekozen moment de videosamenvatting van die dag te ontvangen op basis van eigen interessegebieden. Via ‘Mijn
 20 Telegraaf VNDG’ krijgt de gebruiker een overzicht van alle videocontent die hij of zij volgt, van programma’s, categorieën tot journalisten. Ook is het mogelijk om video’s op te slaan
 25 om later te bekijken.

naar: Marketingtribune.nl, 6 oktober 2016

Opgave 3 Het nieuwe donorplan

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6 en de tabellen 1 en 2 .

Inleiding

In Nederland bestaat een tekort aan orgaandonoren. De situatie is dat mensen zich vrijwillig kunnen laten registreren als orgaandonor. Maar veel mensen hebben zich niet laten registreren. Wanneer iemand geen keuze heeft laten vastleggen, ligt de beslissing bij de nabestaanden. Om meer orgaandonoren te krijgen, pleitte D66 al lange tijd voor aanpassing van het donorregistratiesysteem. Het eerste wetsvoorstel daarvoor stuitte begin 2014 op felle kritiek, waarna de partij besloot het wetsvoorstel enigszins aan te passen (zie tekst 5). Het aangepaste voorstel werd in september 2016 met één stem verschil aangenomen in de Tweede Kamer (zie tekst 6). De Kamerfractie van de VVD stemde verdeeld over het donorplan van D66 (zie tabel 2). Een kleine meerderheid van de Nederlandse bevolking is voor een donorregistratiesysteem (zie tabel 1).

Gebruik tekst 5.

Op het moment dat tekst 5 geschreven werd (januari 2014), stond het tekort aan orgaandonoren op de politieke agenda. Of een maatschappelijk probleem op de politieke agenda komt, is afhankelijk van een aantal voorwaarden. Een voorbeeld van zo'n voorwaarde is 'Er is voldoende ruimte op de politieke agenda'.

- 2p 12 Aan welke **andere** voorwaarden voldoet het probleem van het donortekort waardoor het op de politieke agenda komt? Noem er twee en leg elk antwoord uit met behulp van een ander gegeven uit tekst 5.

Gebruik tekst 5.

In het proces van politieke besluitvorming spelen verschillende actoren een rol. In tekst 5 staat kritiek van een belangrijk adviesorgaan van de overheid. De naam van dit orgaan is tweemaal weggelaten in de tekst en daarvoor in de plaats staat **(c)**.

- 1p 13 Welk adviesorgaan moet bij **(c)** staan?
- A de Gezondheidsraad
 - B de Raad van State
 - C het Centraal Planbureau
 - D het Sociaal en Cultureel Planbureau

Het adviesorgaan dat bedoeld wordt in tekst 5 heeft politieke macht.

- 2p 14 Leg uit op grond van tekst 5 dat het adviesorgaan politieke macht heeft. Betrek in je antwoord **de** definitie van politieke macht.

Het systeemmodel van het proces van politieke besluitvorming bestaat uit vier hoofdfasen.

- 2p 15 Leg uit in welke hoofdfase van het systeemmodel het advies van (c) volgens tekst 5 een rol speelt.

Gebruik tekst 5.

Kamerleden beschikken over een aantal formele middelen om de twee taken van het parlement te vervullen.

- 2p 16 – Van welk formeel middel heeft Kamerlid Dijkstra in dit geval gebruikgemaakt?
– Onder welke taak van het parlement valt dit middel?

Gebruik de regels 13 tot en met 38 van tekst 5.

Politieke partijen vervullen verschillende functies in het proces van politieke besluitvorming zoals de communicatiefunctie.

- 2p 17 Leg uit welke **andere** functie de politieke partij D66 vervult volgens het tekstfragment.

Gebruik tekst 6.

Nederland is een parlementaire democratie. Een kenmerk daarvan is dat er sprake is van een representatiedemocratie of indirecte democratie.

- 2p 18 Welke **andere twee** kenmerken van de Nederlandse parlementaire democratie zijn te herkennen in tekst 6?

Gebruik tabel 1 en 2.

Tabel 1 toont een peiling over het donorregistratiesysteem onder Nederlandse burgers, waarbij onderscheid is gemaakt naar politieke voorkeur (gebaseerd op stemkeuze). Tabel 2 toont de stemverhouding binnen de VVD-fractie bij de stemming over het wetsvoorstel van D66.

- 2p 19 Leg uit met behulp van gegevens uit tabel 1 en 2 dat representatie niet altijd overeenkomt met (een hoge mate van) representativiteit. Betrek in je antwoord een omschrijving van het begrip representativiteit.

Opgave 3 Het nieuwe donorplan

tekst 5

Donorplan wankelt na felle kritiek

Het wetsvoorstel van Tweede Kamerlid Dijkstra (D66) om volwassenen automatisch orgaan-donor te maken, heeft een flinke klap opgelopen. In december 2013 heeft D66 dit wetsvoorstel ingediend. ...**(c)**... heeft er een vernietigend oordeel over gevelde. Het advies-orgaan van de overheid spreekt zelfs van 'een inbreuk op het recht van onaantastbaarheid van het menselijk lichaam'.

D66 pleit al jaren voor zo'n actief donorregistratiesysteem als oplossing voor het tekort aan donororganen. Het idee is dat iedereen vanaf zijn 18de levensjaar een donorformulier in de bus krijgt, en eventueel een herinnering. Bij het uitblijven van een reactie worden

mensen automatisch geregistreerd als potentiële donor.

De medische wereld schreeuwt al jaren om meer donororganen: het aantal wachtenden is het afgelopen decennium gegroeid van 2.600 naar 3.300.

Dijkstra heeft haar voorstel aangepast na de kritiek van ...**(c)**... . Zo telt de mening van nabestaanden nu mee, ook als iemand automatisch geregistreerd staat als donor. Verder kunnen mensen elke dag van mening veranderen over hun donorschap, en worden ze daar actief op gewezen. Daarnaast kan een registratie worden gewijzigd als iemand wilsonbekwaam blijkt te zijn.

naar: Algemeen Dagblad, 8 januari 2014

tekst 6

Kamer stemt in met donorplan

DEN HAAG - Het felomstreden D66-wetsvoorstel om meer orgaan-donoren te krijgen is dinsdag nipt aangenomen in de Tweede Kamer. De stemming was bijzonder spannend met 75 voor en 74 tegen. In het aangenomen voorstel moeten mensen kiezen of ze wel of geen

donor willen zijn. Bij geen keuze worden zij geregistreerd als donor.

Het wetsvoorstel moet nog door de Eerste Kamer. Daar belooft het opnieuw spannend te worden.

naar: De Telegraaf, 13 september 2016

tabel 1

Peiling Maurice de Hond

“Vindt u dat er een donorregistratiesysteem moet komen waarin van iedereen zijn of haar keuze over orgaandonatie na overlijden is vastgelegd? Wat is uw mening?”

	naar politieke voorkeur						
	allen	PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP
Ja, iedereen moet een keuze vastleggen	55%	45%	51%	55%	66%	63%	55%
Nee, je hoeft geen keuze vast te leggen	38%	45%	43%	38%	32%	32%	38%
weet niet / geen mening	7%	10%	6%	7%	3%	6%	7%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

bron: www.hartstichting.nl, januari 2016

tabel 2

Stemmingsuitslag VVD-fractie van de Tweede Kamer over het donorplan van D66

fractie	zetels	voor	tegen	niet deelgenomen
VVD	40	7	33	0

bron: www.tweedekamer.nl, september 2016

Opgave 4 Treitervloggers

Bij deze opgave horen de teksten 7 tot en met 10 .

In de zomer van 2016 maakte Nederland kennis met de ‘treitervlogger’. Deze term werd gebruikt voor jongeren die voor overlast zorgden en de filmpjes daarvan op YouTube zetten. Vooral de filmpjes van Ismail Ilgun uit Zaandam zorgden voor veel opschudding. In YouTube-filmpjes van hem is te zien dat agenten belachelijk worden gemaakt tijdens hun werk.

Lees de regels 1 tot en met 12 van tekst 7.

Op lokaal niveau overleggen de gemeente, Justitie en politie in het zogenaamde driehoeksoverleg, zie de regels 7-9. De officier van justitie zit namens het Openbaar Ministerie in het driehoeksoverleg en de korpschef namens de politie.

- 3p **20**
- a** Welke functionaris neemt namens de gemeente Zaandam deel aan het driehoeksoverleg?
 - b** Voor welke taak van de politie is de gemeente verantwoordelijk?
 - c** Voor welke taak van de politie is het Openbaar Ministerie verantwoordelijk?

Lees de regels 13 tot en met 28 van tekst 7.

De woordvoerder van de politievakbond ACP Van de Kamp pleit voor meer bevoegdheden van de politie om overlastgevers aan te pakken.

- 2p **21**
- Leg uit dat het voorstel van de politievakbond op gespannen voet kan staan met de rechtsstaatgedachte. Begin je antwoord met een omschrijving van de rechtsstaatgedachte.

Gebruik tekst 8.

In tekst 8 staat de opvatting van Halbe Zijlstra, fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer, over de treitervloggers.

- 3p **22**
- a** Welke visie van de VVD op de oorzaak van overlast en criminaliteit is in tekst 8 te herkennen?
 - b** Waarop legt de VVD de nadruk bij de aanpak van overlast en criminaliteit?

Linkse partijen hebben een andere visie op de aanpak van overlast en criminaliteit.

- c** Geef een omschrijving van de linkse visie op de aanpak van overlast en criminaliteit en geef een concrete overheidsmaatregel die daarbij past.

Gebruik tekst 9.

De vlogger Ismail Ilgun wordt verdacht van opruiing (een strafbaar feit). De strafbaarheid van gedrag hangt af van vier factoren.

- 1p 23 Op grond van welke factor kan de advocaat in tekst 9 aanvoeren dat de vlogger **niet** strafbaar is voor zijn daden?
- A Het feit moet aan de schuld van de dader te wijten zijn.
 - B Het gedrag moet vallen onder een delictsomschrijving.
 - C Het gedrag moet wederrechtelijk zijn; er mag geen rechtvaardigheidsgrond zijn zoals sprake van overmacht.
 - D Het moet gaan om een menselijke gedraging.

Lees tekst 10.

Media vervullen verschillende functies voor het individu. De vlogs kunnen een amuserende, sociale of economische functie vervullen voor de makers.

- 1p 24 Leg uit welke **andere** individuele functie van de media voor de straatvloggers te herkennen is in tekst 10.

Gebruik tekst 10.

De onderzoekers Jan Dirk de Jong en Jeroen van den Broek lijken niet te verwachten dat de overlast van straatvloggers zal afnemen. De verwachting van de onderzoekers kan ondersteund worden met twee theorieën ter verklaring van crimineel gedrag.

- 2p 25 Leg uit dat je de differentiële-associatietheorie kunt gebruiken om de verwachting van de onderzoekers te ondersteunen dat de overlast van straatvloggers **niet** zal afnemen. Geef een citaat uit tekst 10 dat deze theorie illustreert.
- 2p 26 Leg uit dat je de etiketteringstheorie (labeling- of stigmatiseringstheorie) kunt gebruiken om de verwachting van de onderzoekers te ondersteunen dat de overlast van straatvloggers **niet** zal afnemen. Geef een citaat uit tekst 10 dat deze theorie illustreert.

Opgave 4 Treitervloggers

tekst 7

Geef de politie extra bevoegdheden tegen treiterende vloggers

De extra maatregelen in de Zaanse wijk Poelenburg tegen vloggers die de politie belachelijk maken, zijn volgens een woordvoerder Van de
5 Kamp van de politievakbond ACP niet genoeg.

De gemeente Zaanstad, Justitie en politie kondigden gisteren extra maatregelen aan in de wijk. Zo
10 worden er camera's opgehangen en mag de politie een gebiedsverbod instellen.

“Ik ben eerlijk over de verwachtingen van de extra maatregelen: het is

naar: nos.nl, 13 september 2016

15 goed dat er stappen worden gezet, maar het zijn beperkte maatregelen”, vindt Van de Kamp. Daarom pleit de vakbond voor het zelf kunnen ingrijpen bij zogenoemde
20 sociale onveiligheid. De oplossing is volgens Van de Kamp een afkoelingsperiode van 24 uur. “We willen de bevoegdheid om overlastgevers mee te nemen naar het
25 politiebureau. Ze krijgen geen boete, maar de wijk ziet wel dat de politie actie onderneemt. Nu kan dat soms wel weken of maanden duren.”

tekst 8

Reactie van fractievoorzitter VVD in de Tweede Kamer: “Wij zijn de baas, niet het tuig”

Veel Nederlanders hebben de afgelopen weken met stijgende verbazing gekeken naar de gebeurtenissen in Zaandam.
5 Er zijn lokale bestuurders die vinden dat we vooral met deze ‘overlastplegers’ in gesprek moeten gaan. De verkeerde route wat de VVD betreft.
10 Als ik zo’n raddraaiër uit Zaandam hoor zeggen “wij zijn hier de baas”, toont dat aan dat hij kennelijk

wegkomt met zaken die een gewone netter burger zich niet kan
15 veroorloven.

Bij dit soort raddraaiers moeten we niet ‘de-escaleren’ en ze voorzichtig behandelen. Als die gasten uit Zaandam zeggen
20 “wij zijn hier de baas”, kan er maar één antwoord zijn. “Nee... wij zijn hier de baas!”

naar: opiniestuk van Halbe Zijlstra, vvd.nl, 16 september 2016

tekst 9

Advocaat: “Gedrag Zaanse vloggers onwenselijk maar niet strafbaar”

ZAANDAM - Advocaat Sydney Smeets legt uit dat de kans groot is dat Ismail Ilgun wordt vrijgesproken, hoe vervelend zijn vlogs ook zijn.

5 “Het gedrag van vloggers is absoluut onwenselijk en dat wil je niet in je straat meemaken, maar de vraag is of je echt kunt spreken van opruiing. Dan moet je kunnen aantonen dat hij

10 mensen echt ergens toe beweegt.” Smeets legt uit dat de rechter moet kunnen aantonen dat Ilgun de

jongens op straat aanzet tot strafbare dingen. “Dit lijkt het geval, maar is 15 het niet gewoon zo dat die jongens dat toch al deden en Ilgun het alleen vastlegt?”, vraagt Smeets zich hardop af. “Als ze al strafbare feiten plegen, want dat zie ik in die filmpjes 20 niet.”

Ilgun werd dinsdag opgepakt op verdenking van opruiing, maar werd vanmiddag weer vrijgelaten.

naar: www.rtvnh.nl, 16 september 2016

tekst 10

Straatvloggers: patsen met je geld, lak aan autoriteit

Stel, je begint een vlog, een soort videodagboek op YouTube. Je koopt een camera, maakt een account aan, je bent er klaar voor. Wat film je als 5 eerste? Je omgeving natuurlijk. Je vrienden, je familie, gewoon: wat je de hele dag uitspookt. “Dat is wat bekende vloggers als Enzo Knol doen, en het is wat Ismail en zijn

10 maten in Hoodvlogs deden”, zegt Omar Kbiri, digital-marketing-expert. Neemt niet weg dat de straatvloggers regelmatig over de schreef gaan.

Hard politieoptreden, boze ministers, 15 arrestaties – de vraag is of het niet

averechts werkt. “Nu zijn de straatvloggers als groep de gebeten hond tegenover de samenleving”, zegt criminoloog Jan Dirk de Jong. 20 “Ze zullen hun geuzenidentiteit van gangsters in de buurt alleen maar meer omarmen.”

“En het is ook best stoer, als je erover nadenkt”, zegt onderzoeker 25 Jeroen van den Broek. “Dat je met je lokale vriendengroepje twee weken de media beheerst, door de premier tuig genoemd wordt, de bak ingaat. Dat levert status op.”

bron: www.nrc.nl, 16 september 2016

Opgave 5 De Europese Unie versus Apple

Bij deze opgave hoort tekst 11.

Inleiding

Een van de machtigste commissariaten van de Europese Unie (EU) is het commissariaat van Mededinging. Eurocommissaris Margrethe Vestager die momenteel op die post zit, kan hoge boetes opleggen aan bedrijven en instellingen die zich niet houden aan de regels van de gemeenschappelijke markt. De Eurocommissaris kan ook een lidstaat verplichten naheffingen op te leggen aan bedrijven die extreem gunstige belastingafspraken hebben gemaakt. In dit geval de belastingafpraak van Ierland met het Amerikaanse bedrijf Apple (zie tekst 11). De Eurocommissaris beschouwt een dergelijke belastingafpraak als staatssteun.

Lees de regels 1 tot en met 24 van tekst 11.

De Eurocommissaris Vestager wil dat Ierland van Apple eist dat deze alsnog miljarden aan belastinggelden betaalt. Ex-Eurocommissaris Neelie Kroes heeft kritiek op dit besluit van Vestager. De kritiek van Neelie Kroes is gebaseerd op één van de kenmerken van een staat.

- 1p 27 Welk kenmerk van een staat is dat?

Lees de regels 25 tot en met 35 van tekst 11.

Op het gebied van economische samenwerking heeft de EU een aantal bevoegdheden.

- 1p 28 Op welke bevoegdheid van de EU op het gebied van economische samenwerking is het besluit van Vestager gebaseerd?
- A het bevorderen van de financiële stabiliteit van de eurolanden
 - B het garanderen van eerlijke concurrentie
 - C het garanderen van het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal
 - D het ordenen van de markten van landbouwproducten

Lees de regels 36 tot en met 43 van tekst 11.

- 2p 29 Welke twee Europese instellingen moeten staan bij **(d)** en **(e)**?

Op 19 december 2016 heeft de Amerikaanse technologiegigant Apple beroep aangetekend tegen de vordering van 13 miljard euro plus rente aan achterstallige belasting die het bedrijf van de Europese Commissie moet betalen aan de Ierse belastingdienst. Apple gaat de zaak voorleggen bij een ander orgaan van de EU.

- 1p 30 Bij welk Europees orgaan gaat Apple de zaak voorleggen?

Opgave 5 De Europese Unie versus Apple

tekst 11

'Europa versus Apple'

Margrethe Vestager geldt als een van de succesvolste Eurocommissarissen. Voor een belangrijk deel komt dat door haar portefeuille:

5 mededinging. Het Apple-dossier is tot nu toe de knaller. Met die zaak legde zij een bom onder het te soepele belastingbeleid van sommige Europese lidstaten en onder het

10 complete Ierse 'businessmodel', dat draait om het aantrekken van multinationals met gunstige belastingregelingen. Ierland, dat Apple in 2014 slechts 0,005 procent

15 belasting liet betalen, moet de bewust misgelopen miljarden nu terugvorderen.

De kwestie kwam haar op kritiek te staan van een voorganger, Neelie

20 Kroes. Kroes schreef in een opiniestuk dat Vestagers besluit inbreuk maakt op "het recht van EU-

lidstaten om hun eigen belastingwetten vast te stellen".

25 **Mevrouw Vestager, u kreeg na de Apple-zaak kritiek dat u zich te veel bemoeit met nationaal belastingbeleid.**

"Daar begrijp ik niets van. Natuurlijk

30 kan elk land zijn eigen belastingbeleid voeren, maar tegelijkertijd hebben we gezamenlijk afgesproken dat je een bedrijf geen voordeel mag geven dat je niet gunt aan andere

35 bedrijven of andere sectoren."

De wereld globaliseert, maar uw departement groeit niet mee. Heeft u genoeg mensen?

"Ik beslis niet over de Europese

40 begroting. Dat doen ...(d)... en ...(e)... . Ik ga niet zitten dromen. Ik moet ervoor zorgen dat we nú onze prioriteiten goed krijgen."

naar: www.nrc.nl, 1 december 2016

Opgave 6 Cybercriminaliteit

Bij deze opgave horen tabel 3 en de teksten 12 en 13.

Inleiding

Digitale criminaliteit of cybercriminaliteit kent verschillende verschijningsvormen. Denk bijvoorbeeld aan hacken en DDoS-aanvallen (zie tabel 3). Hacken is het illegaal inbreken in computers of computernetwerken door het omzeilen van beveiligingsmaatregelen. Met name jongeren blijken actief te zijn als hacker. De aantrekkingskracht van het hacken onder jongeren wordt besproken in tekst 12.

Tekst 13 is een beschrijving van een zaak tegen een 22-jarige man die door het Haagse gerechtshof voor verschillende computergerelateerde delicten veroordeeld werd.

Bekijk tabel 3.

Criminaliteit kan op verschillende manieren gemeten worden.

- 2p 31 a Met behulp van welke onderzoeksmethode zijn de cijfers in tabel 3 verzameld? Onderbouw je antwoord met een gegeven uit tabel 3.
- b Is deze onderzoeksmethode een voorbeeld van kwalitatief of kwantitatief onderzoek? Onderbouw je antwoord met een gegeven uit tabel 3.

Gebruik tekst 12.

Europol heeft een actie ondernomen tegen hackers in verschillende landen. Straffen en maatregelen (sancties) vervullen verschillende doelen zoals het handhaven van de rechtsorde en resocialisatie.

- 2p 32 Leg uit welke **andere twee** doelen van straffen Europol met deze actie hoopte te bereiken. Betrek per uitleg van een doel een gegeven uit de tekst.

Lees de regels 1 tot en met 9 van tekst 13.

Een 22-jarige man is door het gerechtshof in Den Haag veroordeeld voor een aantal computer-gerelateerde delicten.

- 2p 33 – Welke juridische mogelijkheid heeft deze man indien hij het niet eens is met de uitspraak van het gerechtshof?
- Beschrijf wat er vervolgens gebeurt indien deze man van deze juridische mogelijkheid gebruik gaat maken.

Lees de regels 10 tot en met 34 van tekst 13.

De verdachte heeft zelf informatie over strafbare feiten aangedragen, die de politie nog niet van hem wist. Een verdachte is niet verplicht dit te doen. In de wet staat onder andere dat een verdachte recht heeft op een eerlijk proces en dat hij/zij het recht heeft om in hoger beroep te gaan.

- 2p 34 Noem **twee andere** rechten van een verdachte in het strafproces.

Gebruik tekst 13.

In tekst 13 is te herkennen dat het Nederlands strafrecht zowel een daderstrafrecht als een daadstrafrecht is.

- 3p 35
- Wat is het verschil tussen dader- en daadstrafrecht?
 - Leg uit op grond van voorbeelden uit tekst 13 dat het strafrecht in Nederland zowel een daderstrafrecht als een daadstrafrecht is.

Opgave 6 Cybercriminaliteit

tabel 3

Aantallen in procenten van zelf gerapporteerde onlinedelicten in 2015

Deze cijfers zijn gebaseerd op:

478 respondenten in de categorie 10- en 11-jarigen,

1.470 respondenten in de categorie 12- t/m 17-jarigen,

1.240 respondenten in de categorie 18- t/m 22-jarigen.

	10 en 11 jaar	12 t/m 17 jaar	18 t/m 22 jaar
	N=478	N=1.470	N=1.240
cyberdelicten	%	%	%
wachtwoord veranderen van iemand anders zodat die persoon niet meer kan inloggen	1,2	6,6	5,8
inloggen op computer/website zonder toestemming of kennisgeving en eventueel informatie veranderen (hacken)	7,0	15,7	23,1
virus versturen		1,1	0,6
DDoS-aanval uitvoeren op website/e-mail		2,1	1,1
gedigitaliseerde delicten			
zich voordoen als iemand anders op internet	4,8	11,7	7,5
bedreigen via sms, e-mail of chatbox	2,5	7,7	5,4
bedreigen via sociale media	2,0	8,4	4,9
verkoop via internet, artikel niet opsturen		0,2	
gekocht via internet, geld niet overmaken		0,9	1,2
verspreiden van seksueel beeldmateriaal van minderjarigen		4,4	1,6

naar: www.wodc.nl, januari 2016

tekst 12**Waarom handige jongens liever hacker worden dan IT-beveiligers**

Niet eerder leek de dreiging van hackers op het internet zo groot als vandaag. Bijna voortdurend vinden er op grote schaal en met flinke
5 nauwkeurigheid hacks en zogenaamde DDoS-aanvallen plaats. De ouders? Verrassend veel tieners, voor wie voldoende afstudeer- mogelijkheden en stageplaatsen
10 beschikbaar zijn.

De Europese politieorganisatie Europol voerde onlangs een gecoördineerde actie uit tegen hackers. In totaal werden er door
15 Europol in verschillende landen

34 personen gearresteerd en meer dan 100 personen gewaarschuwd of beboet. Het betrof bijna uitsluitend jongeren onder de 18 jaar.

20 Europol wil met deze actie voorkomen dat jongeren verstrikt raken in de cybercriminaliteit. Om ervoor te zorgen dat jongeren niet verder afdwalen zijn ze nu
25 vroegtijdig door Europol op het matje geroepen. Dat blijkt geen overbodige luxe, want eenmaal in het wereldje lonken voor de nieuwe cybercriminelen grote bedragen.

naar: www.hpdetijd.nl, 15 december 2016

tekst 13**Veroordeling voor diverse vormen van cybercrime**

Een 22-jarige man is op 27 oktober 2016 door het gerechtshof Den Haag veroordeeld voor verschillende computergelateerde delicten. Hij
5 heeft (net als bij de rechtbank) een gevangenisstraf opgelegd gekregen van 497 dagen, waarvan 360 dagen voorwaardelijk, en een taakstraf van 240 uur.
10 De man heeft zich over een periode van bijna twee jaar beziggehouden met verschillende vormen van criminaliteit waarin zijn computer- gebruik een hoofdrol speelde.
15 Het Haagse hof rekent de verdachte deze feiten zwaar aan. In het nadeel van de verdachte heeft het gerechts-

hof rekening gehouden met het feit dat de verdachte eerder is
20 veroordeeld voor het plegen van computervrederebreuk. Daar staat tegenover dat de verdachte openheid van zaken heeft gegeven, onder meer door het verstrekken van
25 wachtwoorden en zelfs ten aanzien van feiten die de politie nog helemaal niet met hem in relatie had gebracht. Bovendien hebben gedrags- deskundigen een stoornis bij de
30 verdachte vastgesteld op grond waarvan hij als verminderd toerekeningsvatbaar zou moeten worden beschouwd. Die conclusie heeft het Hof overgenomen.

naar: www.rechtspraak.nl, 28 oktober 2016